

Østeuropeisk arbeidskraft i norske bedrifter: Hva er situasjonen fem år etter EU-utvidelsen

Rolf K. Andersen og Anne Mette Ødegård,
Fafo Østforums årskonferanse, 29.04.09

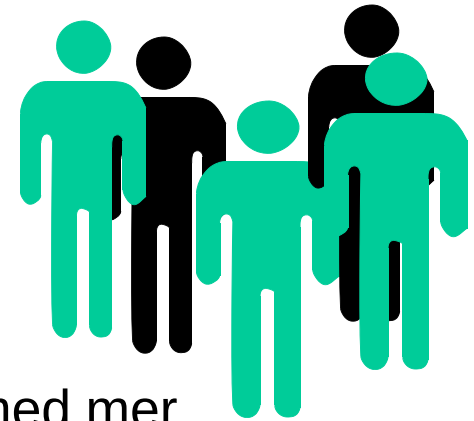

Tema

- Presentere hovedfunn fra en ny undersøkelse om norske bedrifters bruk av arbeidskraft fra de østeuropeiske EU-landene
- Undersøkelsen er gjennomført i forbindelse med Fafos prosjekt om arbeids- og bedriftsvandringer i et utvidet Europa 2008-2010, finansiert av Norges Forskningsråd
- Undersøkelsen omfatter tre bransjer:
 - Bygg og anlegg
 - Industri
 - Hotell og restaurant

2004-2009: Stor arbeidsinnvandring fra de nye medlemslandene til Norge

- Individuelle arbeidsinnvandrere:
 - Nær 150 000 førstegangstillatelser + 134 000 fornyelser utstedt fra 1.5.04 til 1.4.09 (UDI)
 - 2/3 av nordiske tillatelser utstedt i Norge
 - Nedgang i antall tillatelser, men fortsatt tilstrømning: 4 346 førstegangstillatelser i første kvartal 2009, mot 7 378 i første kvartal 2008. Samme nivå på fornyelser.
- 1. april 2006: 17 750 gyldige arbeidstillatelser (EU-8)
- 1. april 2009: 61 902 gyldige arbeidstillatelser (EU-10)
- Uvisst omfang av tjenesteyting:
 - Over 70 000 utstasjonerte arbeidstakere fra Polen og Baltikum (+Bulgaria og Romania) registrert i perioden 2004-2008 (SFU)
 - 7 600 virksomheter fra Polen og Baltikum (+Bulgaria og Romania) registrert i perioden 2004-2008 (SFU)

Fakta om undersøkelsen

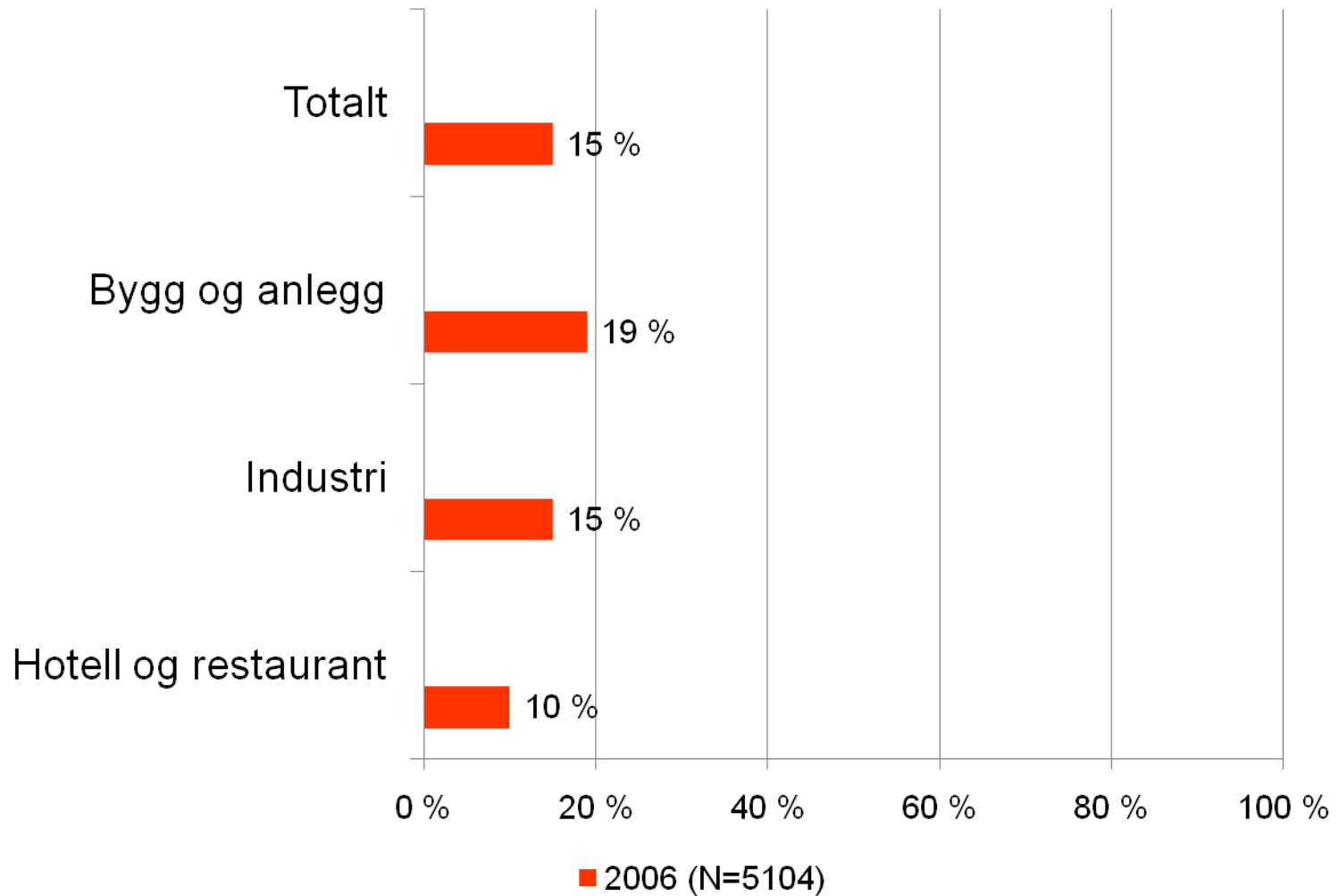
- Bruttoutvalget for undersøkelsen var 9979 bedrifter med mer enn 10 ansatte i **bygg- og anlegg, industri og hotell- og restaurant**
 - Av disse kom vi i kontakt med 5993
- 3648 bedrifter sa ja til intervju (61 %)
- Undersøkelsen er delt i to:
 - Hovedundersøkelsen består av bedrifter som bruker arbeidskraft fra de nye EU-landene.
 - Et utvalg bedrifter som ikke benytter seg av denne type arbeidskraft

Norske bedrifiers bruk av arbeidskraft fra østeuropeiske EU-land

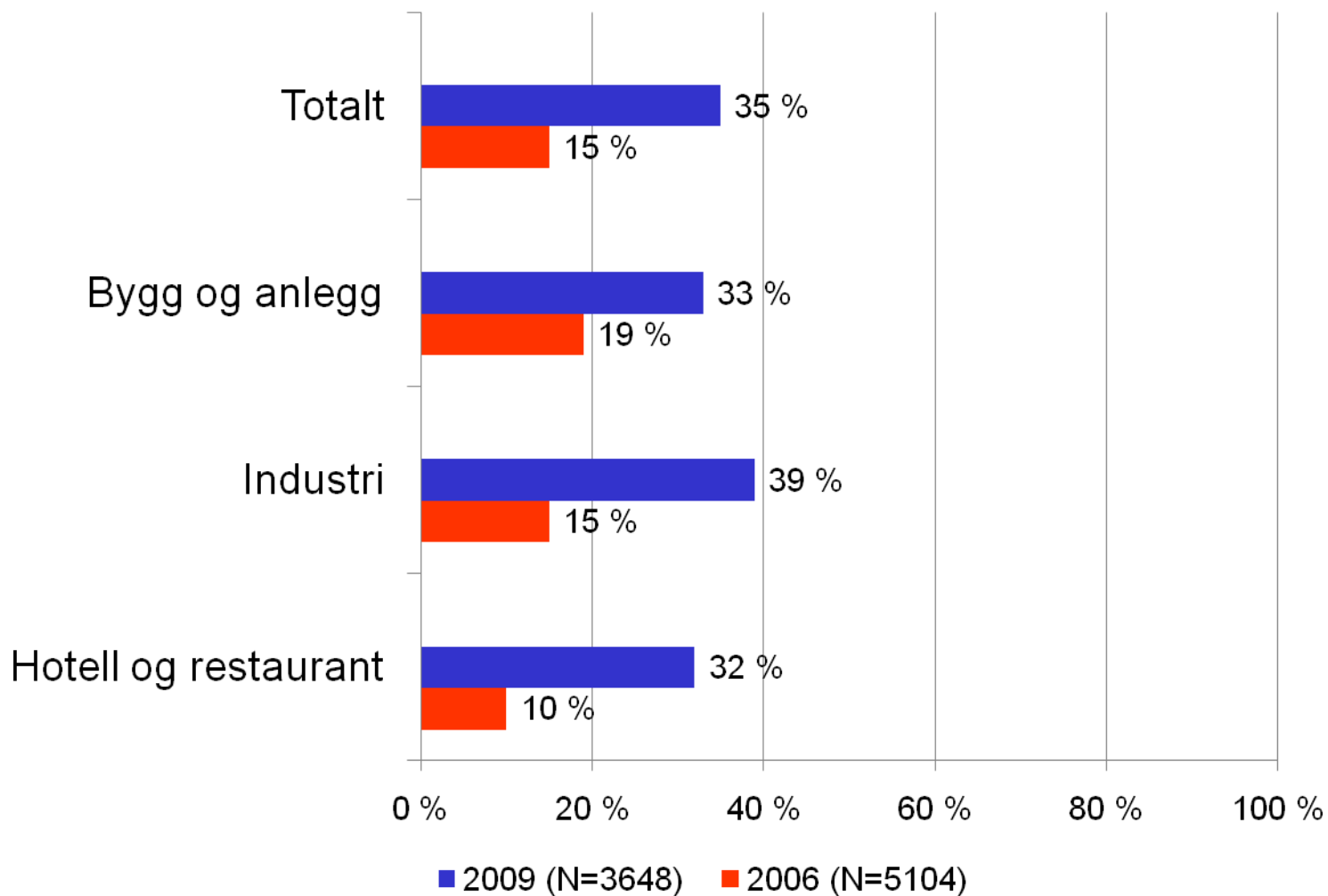
- **Ansetter** (fast eller midlertidig)
- **Leier inn** arbeidskraft (fra norske eller utenlandske bemanningsbyråer)
- Setter bort **oppdrag/entrepriser** til østeuropeiske bedrifter som har med utstasjonerte ansatte fra hjemlandet
- Hyrer inn enkeltpersoner som **selvstendig næringsdrivende**

Hva velger norske bedrifter – hvorfor – og med hvilke konsekvenser?

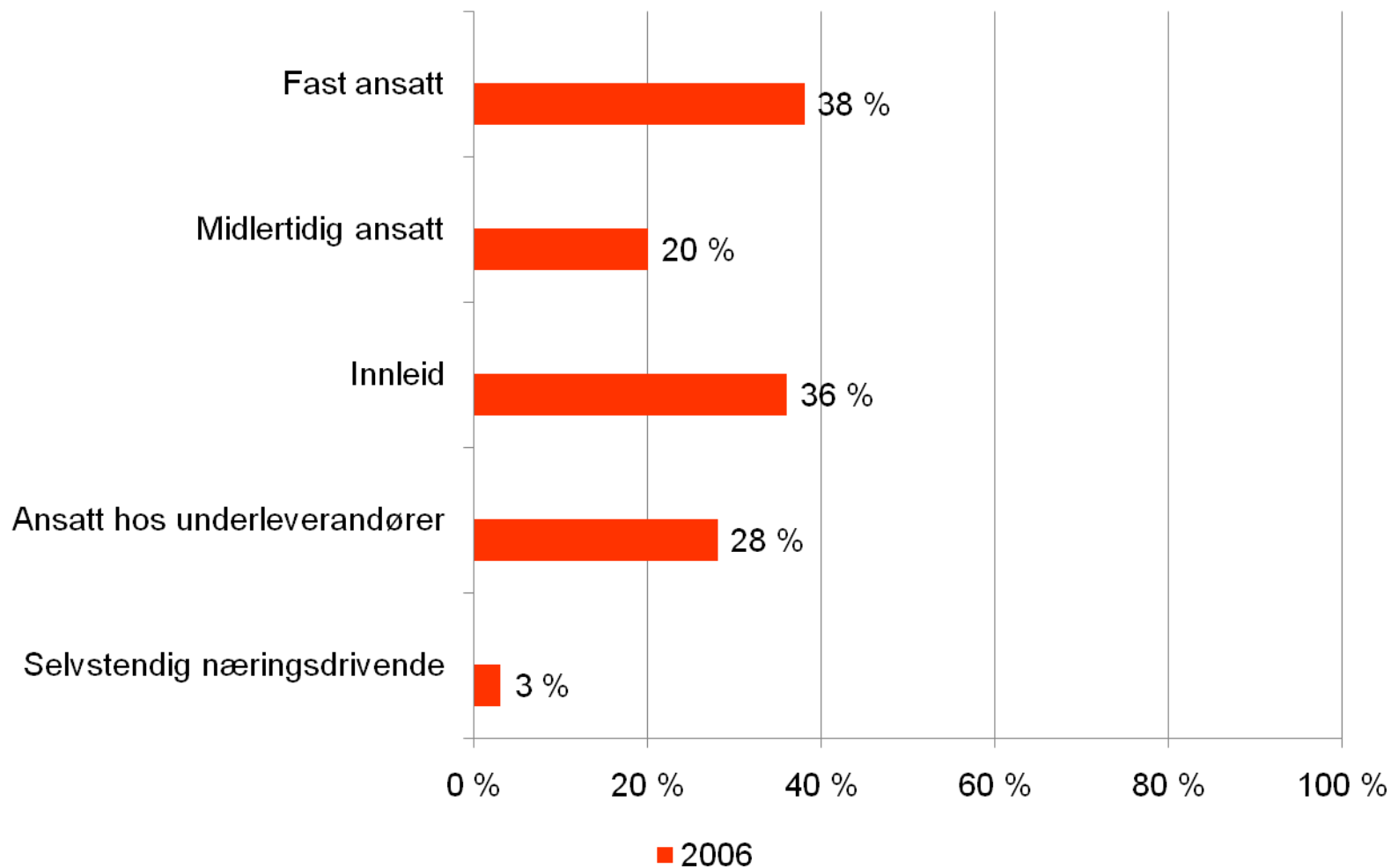
Hvor mange bedrifter brukte østeuropeisk arbeidskraft i 2006

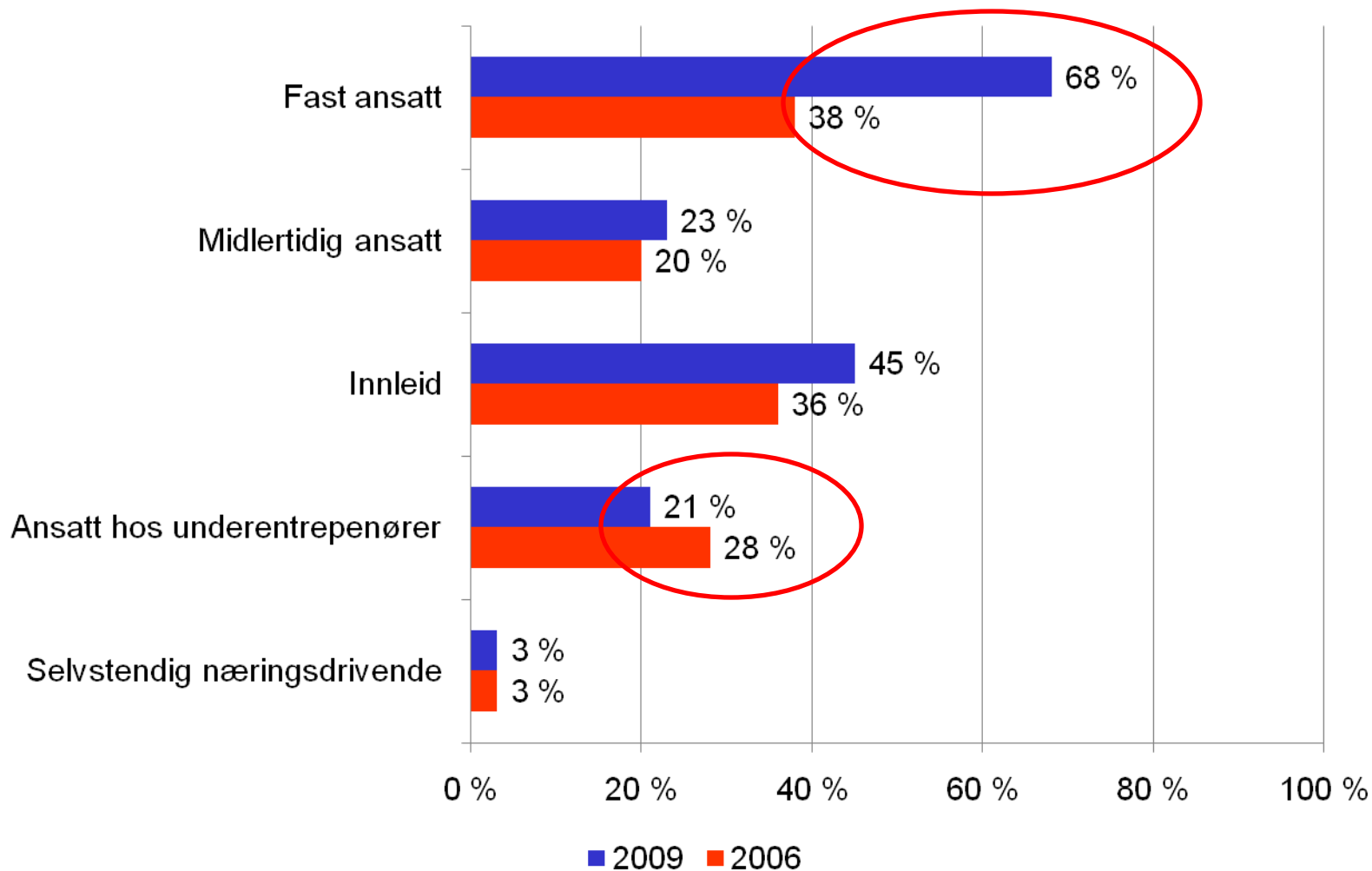
Hvor mange bedrifter brukte østeuropeisk arbeidskraft i 2006 og 2009

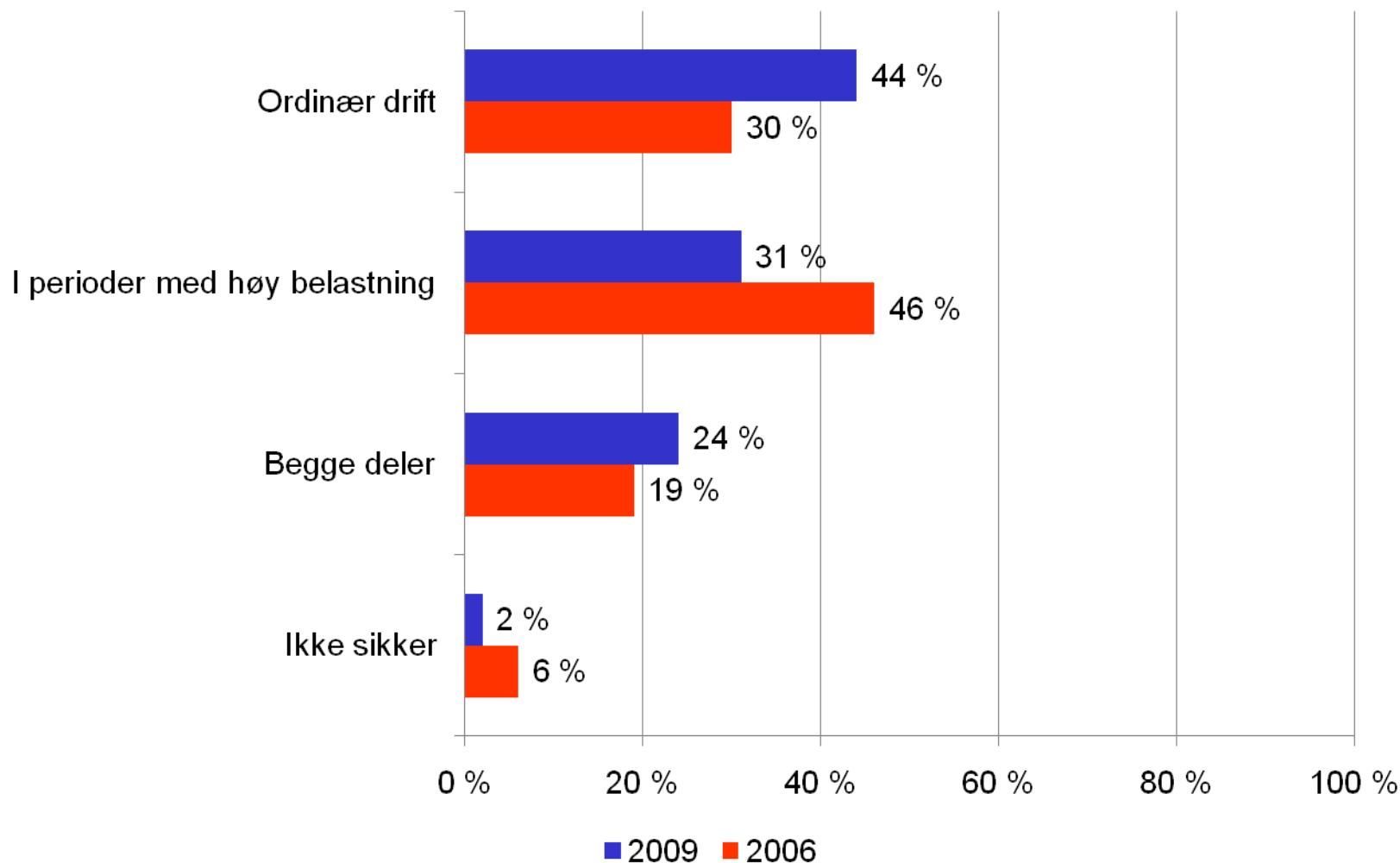
Hva slags tilknytning hadde arbeidskraften i 2006? (Flere svar mulig)

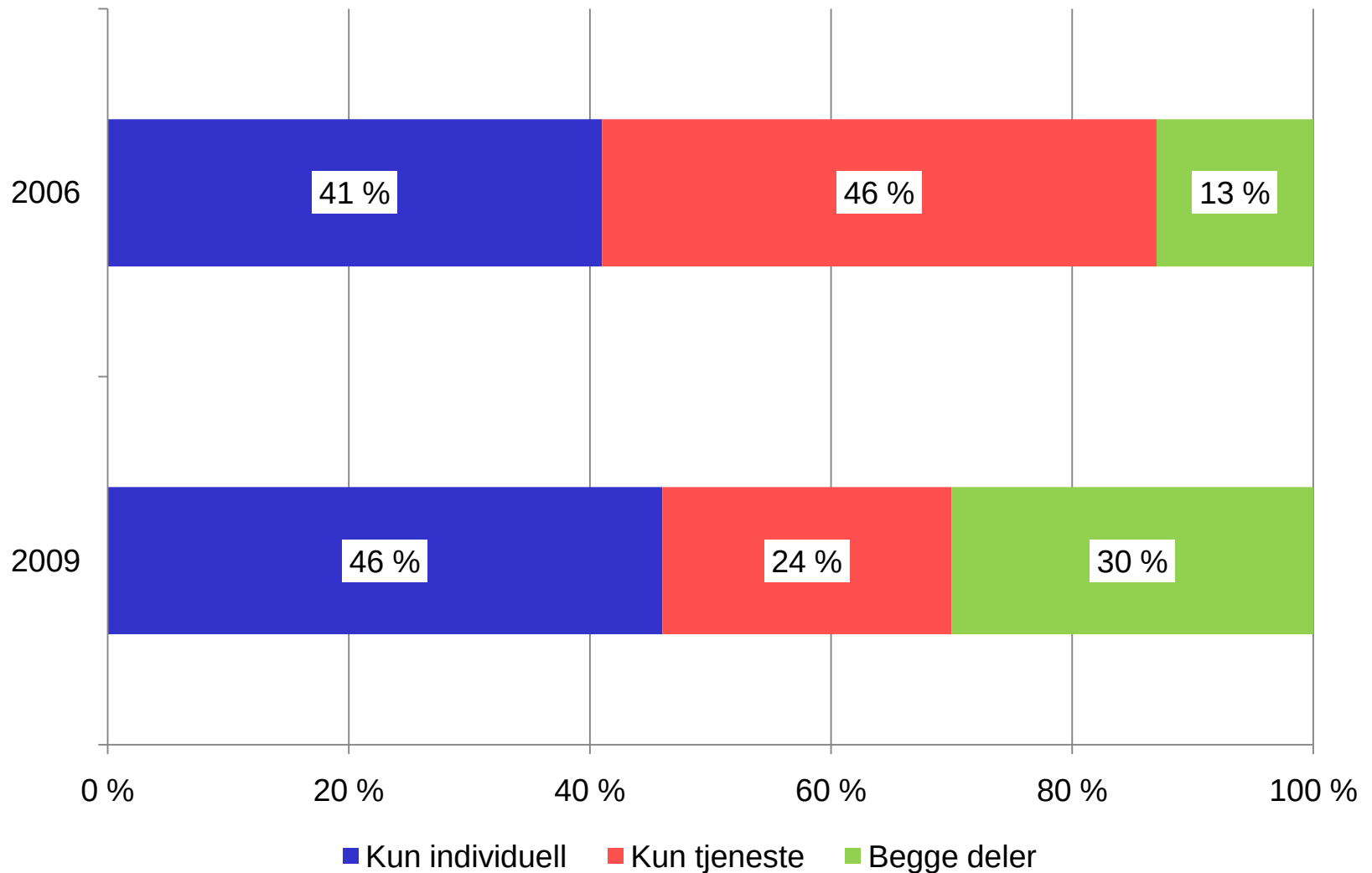
Hva slags tilknytning hadde arbeidskraften i 2006 og 2009? (Flere svar mulig)

Hvordan brukes den østeuropeiske arbeidskraften?

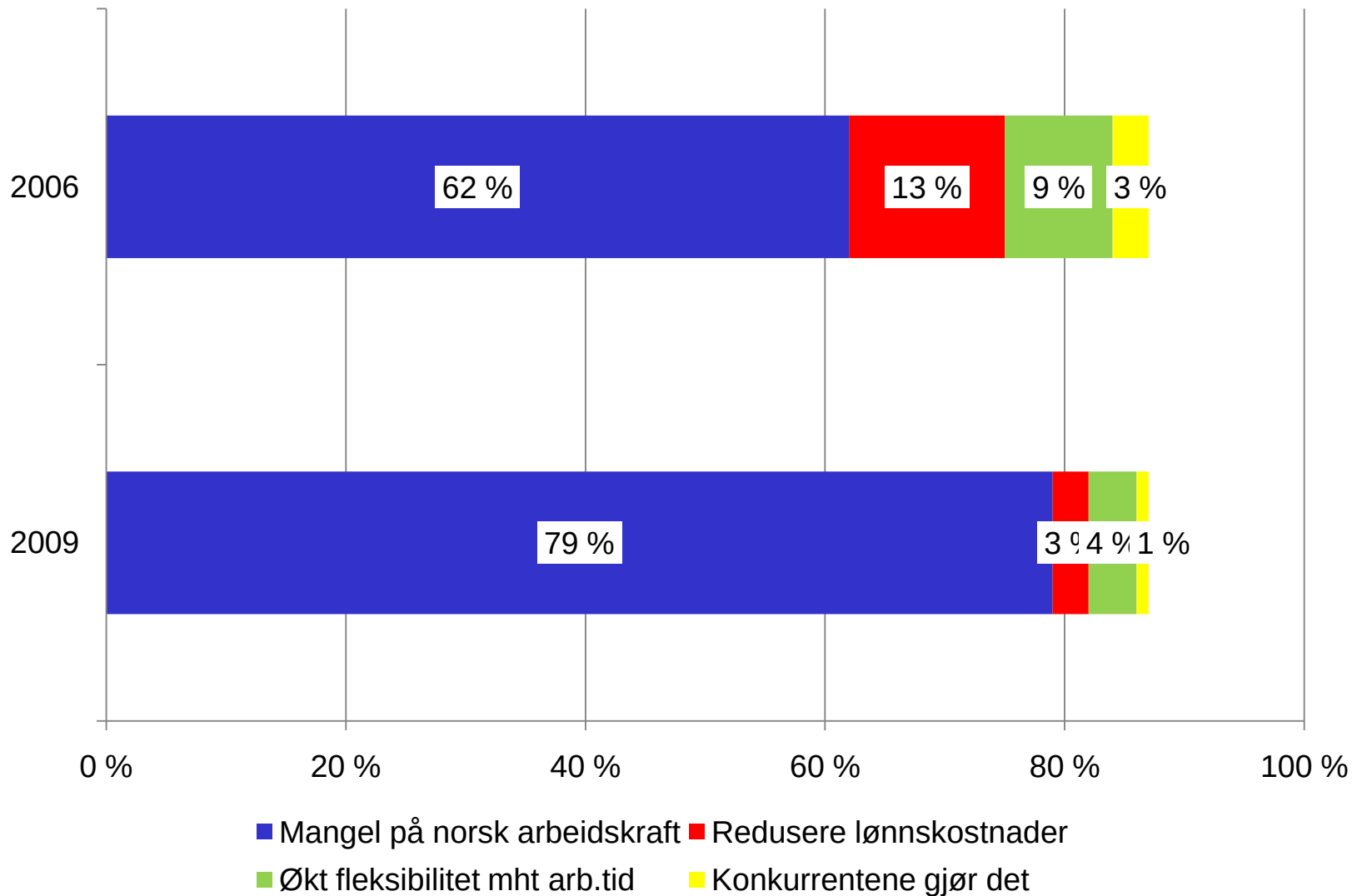
Individuell ansettelse eller tjenesteyting?

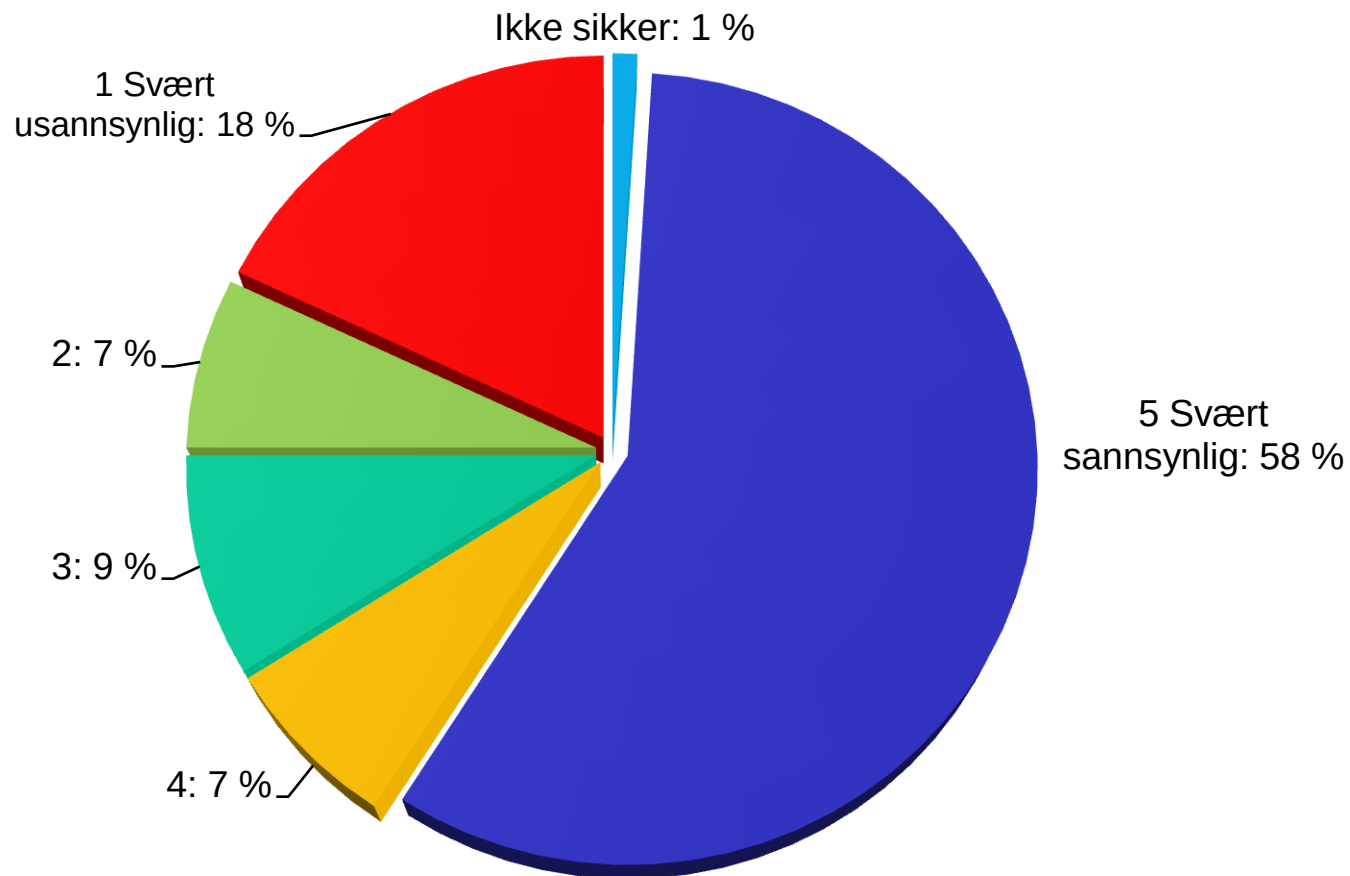
Oppsummering

- Kraftig økning i andelen bedrifter som bruker østeuropeisk arbeidskraft fra 2006 til 2009
- Størst økning i industrien
- Overraskende sterk vekst i hotell og restaurant
- Norske bedrifter bruker fremdeles hele skalaen av tilknytningsformer, men med sterk dreining i retning av ordinære ansettelser
- Østeuropeisk arbeidskraft har blitt en mer normal del av arbeidshverdagen i disse bransjene

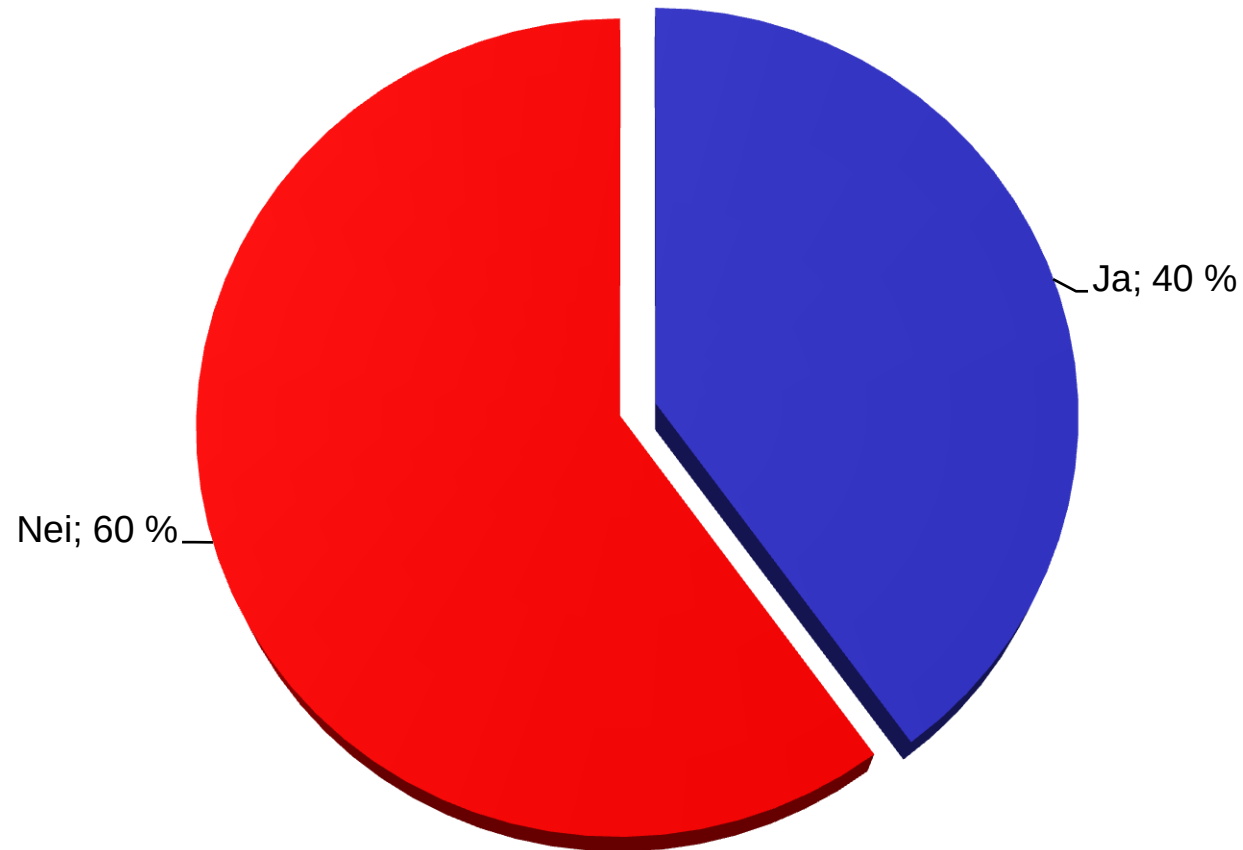
Viktigste motiv for bruk av arbeidskraft fra Øst-Europa

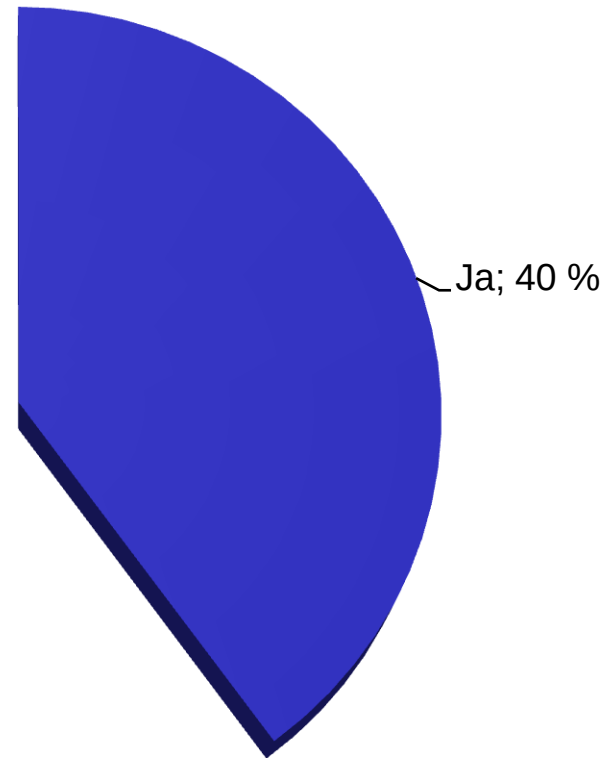
Sannsynlighet for fortsatt bruk av østeuropeisk arbeidskraft de neste 12 mnd blant brukerne

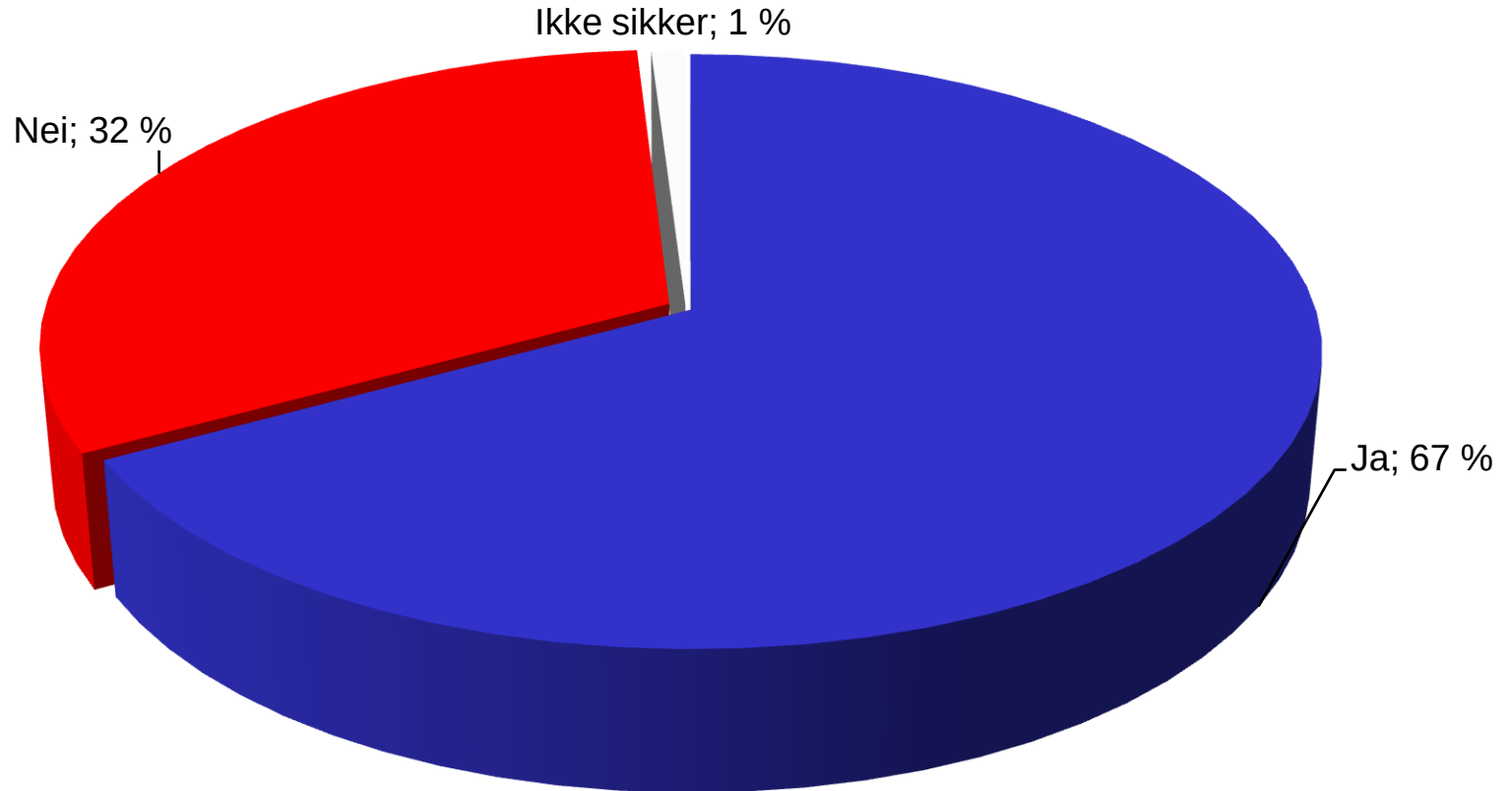
Har det vært redusert behov for arbeidskraft blant brukerbedriftene i de siste 12 mnd?

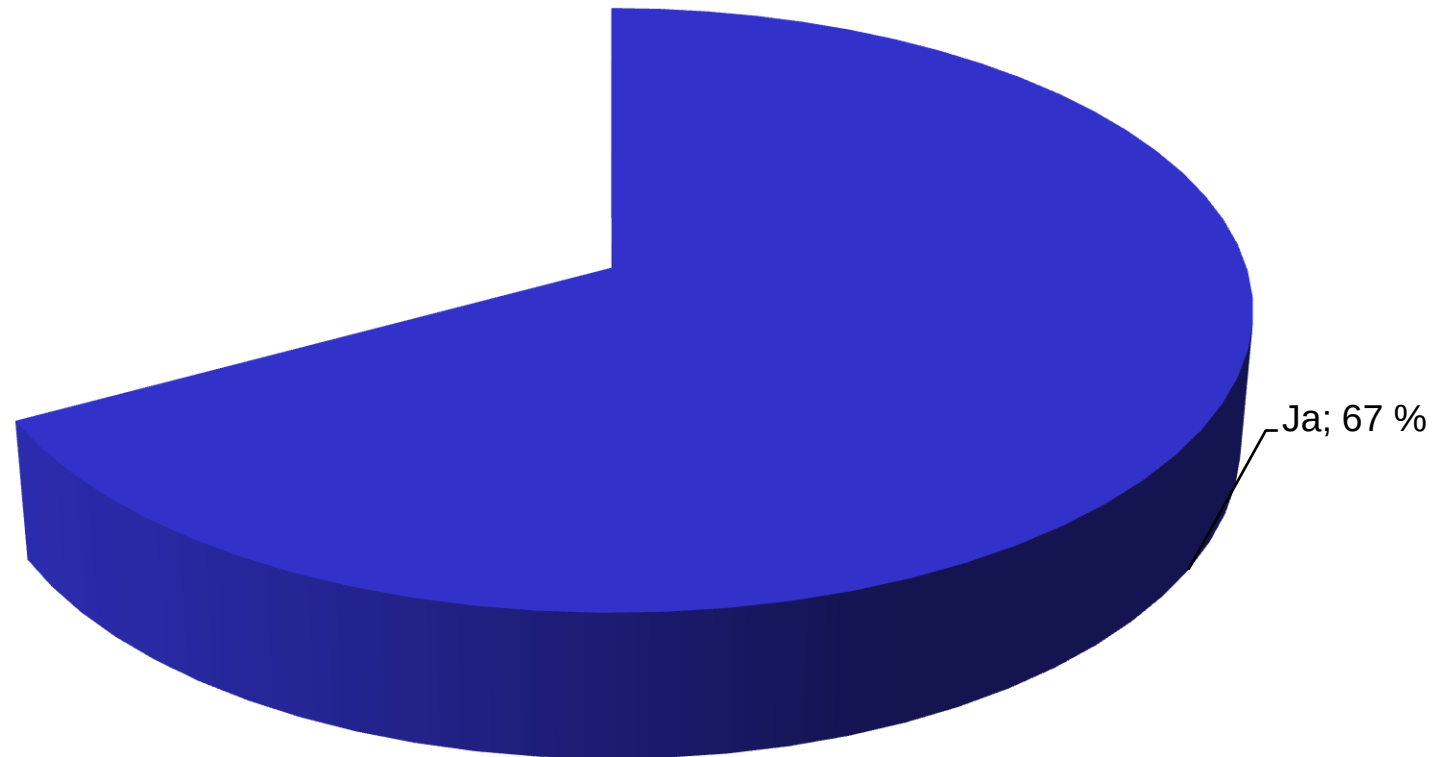
Har det vært redusert behov for arbeidskraft blant brukerbedriftene i de siste 12 mnd?

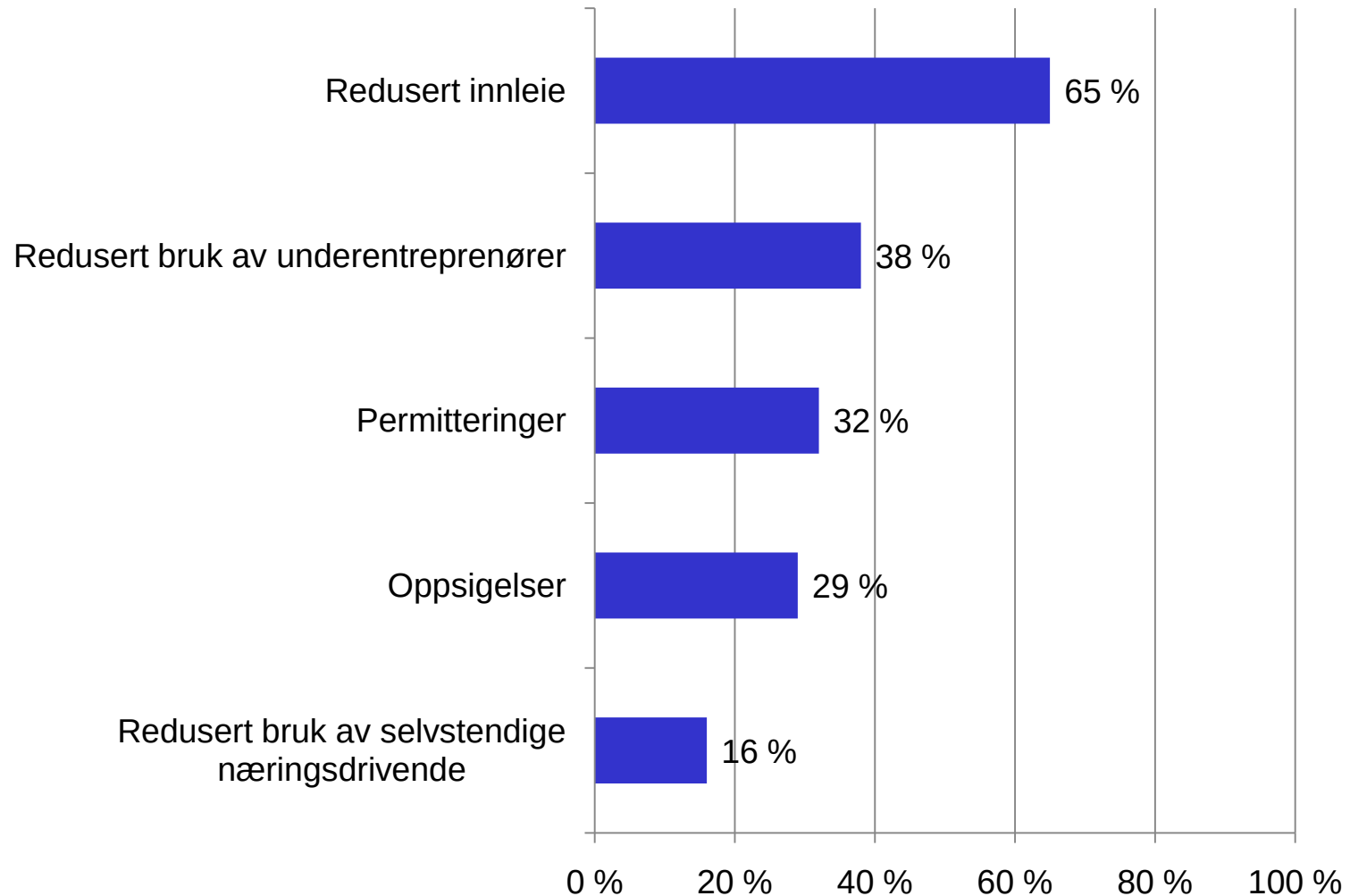
Har det reduserte behovet ført til mindre bruk av arbeidskraft fra Øst-Europa?

Har det reduserte behovet ført til mindre bruk av arbeidskraft fra Øst-Europa?

Hvordan har reduksjonen av arbeidskraft fra nye EU-land foregått? (flere svar mulig)

Konklusjoner

- 1 av 3 norske bedrifter i de undersøkte bransjene bruker østeuropeisk arbeidskraft
- Det er en kraftig reduksjon i andelen bedrifter som kun baserer seg på arbeidskraft i form av tjenesteyting
- Bedriftene oppgir at mangel på norsk arbeidskraft er det viktigste motivet
- To tredeler av bedriftene vil fortsatt bruke østeuropeisk arbeidskraft, men omfanget i hver enkelt bedrift blir trolig redusert

<http://www.fafo.no/Oestforum>